

Въ втората таблица сградитѣ сж разпредѣлени споредъ това дали въ тѣхъ живѣятъ само притежателитѣ имъ или само наематели, или и еднитѣ и другитѣ; сетне, колко души живѣятъ въ всѣка сграда, колко стаи има, колко прозорци и съ какво сж затулени последнитѣ: стѣкло, книга, кожа и пр.

При третото и последующи преброявания обекта на статистиката за сградитѣ се напълно обособява. Това обособяване, разбира се, се е уточнявало съ течение на времето, отъ преброяване на преброяване. Въ общи черти, обаче, може да се каже, че отъ 1900 год. до сега при всѣко преброяване сж събирани и разработвани статистически сведения за всички сгради, съ изключение на новостроящитѣ се и недовършени въ момента на преброяването или пъкъ на порутенитѣ (на събаряне) такива. Въ тоя обектъ, сжщо така, не сж включени малкитѣ и незначителни постройкы, като отдѣлни курници, кошове отъ пѣрти за кукурузъ, непокрити кошари (саи) за овци и др., построени отъ дѣски, плетъ и пр., но не и модерни курници, свинарници и пр., построени отъ циментъ, които се броятъ.

За статистическа единица въ случая служи отдѣлната и подъ отдѣленъ покривъ сграда. Характернитѣ признаци на всѣка една отъ тия единици, подложени на наблюдение и регистрация, въ общи черти, сж били едни и сжщи почти презъ всички преброявания. Събиратъ се сведения за вида на сградата, за какво служи, отъ какъвъ материалъ е направена, съ какво е покрита, на колко етажа е, колко стаи има, колко хора живѣятъ въ нея и пр. При преброяването на 31. XII. 1920 г. нѣкои отъ въпроситѣ, които при по-раншнитѣ преброявания се вписваха въ картата за сградата, бѣха отдѣлени и вписани наредъ съ други въпроси въ отдѣленъ формуляръ подъ заглавие „жилищенъ листъ“. Съ последния се събираха подробни сведения за жилищата и то само въ градоветѣ, дето по онова време бѣше обявена така наречената „жилищна криза“. При последното преброяване, обаче, току-що поменатия формуляръ бѣше изоставенъ, ала по-сжщественитѣ отъ него въпроси отново се вписаха въ картата за сгради. По такъвъ начинъ въ последната се съдържатъ два вида въпроси — едни, на брой 9, които ваятъ за всѣка сграда, и на второ мѣсто други 4, съ нуждитѣ поддѣления (подвъпроси), които се отнасятъ само до жилищнитѣ сгради. Това се вижда нагледно отъ приложената къмъ настоящия прегледъ за образецъ карта Д — за сграда (гл. стр. 415).

Събранитѣ статистически сведения за сградитѣ при последнитѣ четири преброявания сж разработени по населени мѣста, околии, окрѣжи и за Царството и то само по единъ признакъ — предназначение. Даннитѣ отъ преброяването на 1900 г. сж сведени и публикувани въ единъ волюмъ, излѣзълъ отъ печатъ презъ 1905 г.; гия отъ преброяването на 1905 г. сж отпечатани въ две книги: първата, съдържаща сведения изобщо за Царството, по окрѣжи и по

околии, е отпечатана презъ 1911 г., а втората, съ данни за отдѣлнитѣ населени мѣста, е отпечатана презъ 1912 г. Съответнитѣ сведения отъ преброяванията на 1910 и 1920 г. сж публикувани презъ 1913, 1914 и 1924 години. Резултатитѣ отъ последното преброяване, извършено на 31. XII. 1926 година общо за Царството, по окрѣжи и околии, се даватъ въ настоящата книжка, табличната частъ.

Направената разработка дава възможность да се види въ всѣко населено мѣсто, въ всѣка община, градска или селска, въ всѣка околия, окрѣжъ или за Царството колко отъ сградитѣ служатъ за живѣне, колко за живѣне и друга цель и най-сетне колко само за друга цель. Сградитѣ само за живѣне сж раздѣлени на обикновени кѣщи, хотели и ханища, казарми, болници; приюти и сиротопиталища и затвори. Втората голѣма група отъ сгради, служащи за живѣне и за други цели, е разпредѣлена на училища, църкви и манастири, джамии и хаври, работилници и фабрики, дюкяни и крѣчми, фурни, хамбари, яхѣри, плѣвни, хамбаръ и яхѣръ, хамбаръ и плѣвня, хамбаръ-яхѣръ и плѣвня, яхѣръ и плѣвня, воденици и други сгради. Въ третата група — сгради, служащи само за други цели, сж изброени подгрупи: работилници и фабрики, дюкяни и крѣчми, складове за стока, хамбари, яхѣри, плѣвни, хамбаръ и яхѣръ, хамбаръ и плѣвня, хамбаръ-яхѣръ и плѣвня, яхѣръ и плѣвня, воденици, бараки и други.

Тия поддѣления, съ малки изключения, сж едни и сжщи при последнитѣ петъ преброявания. Това допуца да се сравнятъ полученитѣ резултати.

2. Тенденции въ развитието броя на сградитѣ. Понеже брой на населението непрекъснато расте, би трѣбвало да се очаква, че и съответния брой на сградитѣ, които обслужватъ сжщото население, тоже нараства. Това очакване до голѣма степенъ се оправдава. По-конкретно то се вижда отъ статистическитѣ данни, помѣстени въ таблица № 1 на стр. 391.

Вписанитѣ абсолютни числа могатъ да се сравняватъ поотдѣлно за периодитѣ 1887 до 1910 г. и отъ 1920 до 1926 г., защото територията на Царството преди войнитѣ бѣше една, следъ тѣхъ — друга. Презъ първия периодъ най-голѣмъ брой сгради — 1,256,092 е констатиранъ въ началото на периода. Впоследствие тоя брой се чувствително намалява, като за 1900 г. спада на 1,199,388, а следъ това до края на сжщия периодъ непрекъснато расте. При това положение лесно е да се разбере, че първото число или не е вѣрно, или небива да се сравнява съ последующитѣ съответни такива. Въ случая по-правдоподобно е да се приеме второто доущане. Действително, може да се приеме, че на 31. XII. 1887 г. сж преброени всичко толкова сгради, колкото сж посочени въ таблицата, но веднага трѣбва да се добави, че при това преброяване, извършено отъ Военното министерство, сж преброени и сгради, малки по размѣръ, които при последующитѣ преброявания не сж броени.